

שבוע טוב

Číslo 37/5767

6.červenec'07

Výklad k sidře Pinchas (Numeri 25,10 – 30,1)

Hygiena úst

Žalm Davidův. Hospodine, k tobě volám, pospěš ke mně, dopřej sluchu mému hlasu, když tě volám! Jako kadidlo at' míří má modlitba k tobě, pozdvížení mých rukou jak večerní oběť. Hospodine, postav stráž k mým ústům, přede dveře mých rtů hlídka, nedej, aby se mé srdce přiklonilo ke zlu, at' se nedopustím svévolnosti s muži, kteří pášou ničemností; jejich vládnosti okoušet nechci. Spravedlivý at' mě třeba bije, pokládám to za milosrdenství, at' mě trestá, je to pro mou hlavu olej, má hlava to neodmítne, v jejich neštěstí se za ně ještě budu modlit. At' jsou jejich soudci svrženi na úbočí skály, ale spravedliví at' slyší, že vládná jsou má slova."

Ve výkladu minulé paraši jsme vzpomenuli Bileama (Balama) a nyní bychom si měli něco povědět o celkové situaci doby ve které žil.

Izraelský národ přebýval v Šittim - moábských pouštích, a lidé začali jednat pokoutně s místními ženami. Bileam navodil lid k tomu, aby obětovali cizím bohům; lid stoloval s místními obyvateli a začali sloužit jejich bohům. Izrael se stal služebníkem Baal Peora a Bůh se rozhněval na Jisrael ... Jeden ze synů Izraele přišel a přivedl okázale ke svým bratrům midjánskou ženu - a to před Mošem a celým shromážděním Izraele. Dokonce až před Ohel Moed (stan setkávání). Když Pinchas, syn Eleazara, syna Aharonova - kohen viděl co se děje, vstal z prostředku shromáždění, vzal své kopí, šel ke stanu onoho muže a probodl oba - židovského muže i Moabitku.

Jak Ba'al Ha Turim upozorňuje, že existuje jakási linie od Pinchase k Elijahu (Eliášovi). Stejně tak existuje i linie lidí zlých, počínaje Amalekem, přes Hamana a konče u Hitlera - jimach šmo ve zichro. Podle tradice Elijahu neměl žádné pozemské rodiče, Písmo nic nepraví o jeho narození, nic neví o jeho smrti - pouze to, že vystoupil v ohnivém voze do nebe. Je to právě Elijahu, kdo odkládá návštěvu našeho sederu ad acta - a to prakticky každým rokem (připomeňme si v této souvislosti tzv. pátý Eliášův pohár sederové večeře). Stejně je tomu i u brit mila (obřizce) což doslova znamená "smlouvu slova." Jak tomu máme rozumět?

Ve výkladu minulé paraši jsme se zmínili o tom, že Pesach může [mimo svůj hlavní význam = překročení] znamenat i "pe - sach" = ústa, která

promluvila". ("Paroa" = faraón pak znamená "pe - ra" = zlá ústa")

K tomu nutno dodat, že jméno Pinchas znamená "ústa, která dala podnět" (Hirsch), a slova "ba'al peor" znamená doslova "pána kožených úst" (což naznačuje nepoužitelná ústa).

Brit mila symbolizuje náš závazek překlenout Nefesh (nejnižší, základní složku naší duše) a aspekt naší existence, vplout do vyššího stupně duchovní reality. Ta je zpravidla rozeznatelná skrze naši řeč. Gesta či mimika dokáží mnohého oklamat, ale řeč dokonale odhaluje dotyčného člověka (je však nutno se řídit Torou a též i mít jisté životní zkušenosti). Vždyť řeč je projevem lidské duše.

Když člověk hovoří smysluplně, znamená to, že duše dotyčné osoby je v souladu a v harmonii s tělem, To můžeme přirovnat dopravnímu prostředku, jehož mobilitu zajišťují pohonné hmoty a který nám slouží v pozemském světě, rychleji se přemísťovat z místa na místo. Na druhé straně, jestli někdo mluví chlipně, urážlivě, negativně, svědčí to o tom, že tělesná stránka člověka docela ovládla jeho duši.

To je i důvod, proč Amalek byl proti brit mila (obřizce), a proč spojení s Amalekem dává kombinace jmen **Balak** (= bejt, lamed, kuf) a **Bileam** (bet, lamed, ajin, mem) dává dohromady **Amaleka**. Je však nutno hláskovat následovně: ajin, mem, lamed, kuf. Zbývající konsonanty (bejt, bejt, lamed) dávají slovo "**Bavel**" (Babylon) jméno dané městu kde jak známo B-h mátl jazyky (slovo babel znamená "blábol", proto českým ekvivalent jména tohoto města je spíš Blábolov (Berešit/Geneze 11:9). Babylon bylo též prvním místem židovského galujotu (diaspory) coby důsledek "zásluh" jak Bileama, tak i Balaka.

Kamkoliv se dnes porozhlédneme, všude vidíme obrovskou inflaci slov. Sliby se slibují, blázni se radují, politické strany na základě planých slibů získávají voliče. "Vy prostí voliči můžete ve věcech obecných udělat sice jen jednu,ale zato velikou věc - a sice, že nás zvolíte. Pak už je na nás - na politicích, abychom za vás dělali ty věci menší. Ale do těch se nám už laskavě nepleťte.."

At' už se věci mají jakkoliv, Tora je jakýmsi lakmusovým papírkem, kterým můžeme rozpoznat, **jak** daná osoba mluví, a co mluví a zda ji můžeme věřit či nikoliv.

Proto je nesmírně důležité pěstovat jakousi hygienu úst a dbát bedlivě na to, jaké slovo z našich úst vyjde.

Musíme si uvědomovat, že vyřčené slovo nelze žádným reverzem vrátit zpět; je jako vystřelená střela, která může i zabít.

Proto je velmi důležité si vytvořit stráž vlastním ústům, a na druhé straně pozorně sledovat, co lidé mluví, především ti se kterými jsme v kontaktu. Když budeme dbát výše daných kritérií, tak se můžeme vyhnout mnoha nepřijemnostem.

Pro tento důvod, to stává se extrémně důležitý pro poslouchat co vyjde z úst, a pracovat na zvýšení duchovní kvality jednoho řeči.

To se může se to zdát ořelý, ale ve skutečnosti je jeden z nejdůležitějších způsobů jak přemoci Amaleka Balaka, Bileama a jiných podobných postavíček z historie, a stejně jako Pinchas získat svůj podíl v budoucím světě.

Mějte požehnaný šabes

Poznámky k aktuální sidře

„**lemor-řka**“

Or HaChajim- Výraz obvykle uvozuje sdělení, jež má být předáno ostatním a zde naznačuje, že B-h chce, aby celý národ věděl, že Pinchas jej zachránil před záhubou a vysloužil si tím odměnu.

„**ben-aharon hakohen** - syn Aharona“

Pinchasovým činem skončila morová rána, jež usmrtila 24.000 lidí v odplatu za orgie s Moabkami a Midjankami. Místo chvály však lidé Pinchase obvinili ze svévolné vraždy a křičeli, že „tento vnuk muže, který krmil telata pro oběť modlám“ měl tu drzost zabít předáka Izraele. (Pinchasův otec byl ženatý s dcerou Jitra, bývalého midjanského kněze, známého jako Putiel= puti-el= kdo vykrmuje pro boha). Na to B-h řekl, že Pinchas vykonal čin, jímž zachránil nesčíslně životů a nazval ho potomkem Aharona, jenž byl ke kněžství vyzvednut pro svou lásku k lidem a hledání pokoje. (Raši)

B-h odměnil Pinchasův čin tím, že ho jmenoval kohenem, tj. smlouva pokoje, ne smrti. (Sanhedrin 82b)

„**kinati** - má odplata (má žárlivost)“

Pinchas svým činem ukončil pohromu, jít B-h potrestal rozbujení nemorálnosti; kdyby ne jeho, pohroma by pokračovala.

Raši- V tomto kontextu označuje slovo „žárlivost“ hněv, jenž vedl k odplatě: žárlivost je reakce toho, jemuž bylo vzato něco, co poprávu náleží jemu. B-h je „žárlivý“, když Židé uctívají modly, protože svou věrnost mají dávat Jemu.

„**betocham** - mezi nimi“

Homiletický výklad: Tóra říká, že i když je drastické řešení nezbytné – jako byl

Pinchasův čin- horlivý má uvažovat, že je mezi nimi; má jednat z lásky k druhým, ne z hněvu či nenávisti.

„**briti šalom** - má smlouva pokoje“

Tj. Má smlouva věčného kněžství je projevem Mé vděčnosti a dobré vůle k Pinchasovi. Záruka „mé smlouvy“ at' je považována za poděkování člověku, jemuž jsem zavázán. (Raši, Gur Arhe)

Ibn Ezra- Jiný výklad: Smlouva pokoje je záruka, že Pinchas zůstane ušetřen hněvu Zimriho příbuzných a příznivců.

„**kehunat olam** - věčné kněžství“

Raši- Do této chvíle byli pomazanými kněžími jen Aharon a jeho synové, jejich budoucí potomci se mají stát koheny narozením. Pinchas do této chvíle zůstával levitou, nyní se stal kohenem.

Ibn Ezra- Jiný výklad: Tato smlouva byla slib, že z Pinchaseva rodu vzejdou kohanim gedolim-velekněží.

„**vešem iš jisrael...vešem haiša** - jméno...muže...a ženy“

Raši- Aby Tóra ukázala velikost Pinchasova činu, identifikuje nyní osoby, které zabil: židovský muž byl vůdcem kmene (Talmud- Sanhedrin 82b označuje Zimriho za Šlumiela, syna Curišadaje, viz 1:6), a Midjanka byla dcerou knížete. Jejich vysoké postavení však Pinchase neodvrátilo od toho, co se muselo udělat. Urozenost Midjanky dokazuje, jak velmi nenáviděli Midjanci Židy, když kníže neváhal vzdát se dcery, aby uškodil Izraeli.

Nový postoj k Midjanu

„**caror...vehikitem** - napadni...a pobij“

Raši- První z obou uvedených příkazů je: vidět Midjance jako nepřátele; příkaz má trvalou platnost, jak dokládá užití infinitivního tvaru slovesa- caror. Druhý příkaz je skutečným příkazem k válčení. Lidé měli napadnout Midjance, aby jim odplatili za to, co jim Midjanci způsobili.

Or HaChajim- Příkaz má hlubší smysl než odplatu. Midjanci uvedli do židovského národa uctívání Baal-peora a touhu po nemorálních rozkoších, a bylo těžké to vymýtit. Lidé museli nejdříve pochopit, že svůdci jsou ve skutečnosti nepřátelé, jednají jako nepřátelé a ohrožují tím jejich existenci. Izrael se přesvědčil, že od Midjanců se nelze nic naučit, naopak jsou hodni opovržení. Proto vyzývá Tóra k trvalému nepřátelství.

„**et-hamidjanim**“

Raši- Midjanci, ale ne Moabci; ti sice hráli velkou roli při svádění Židů, ale z odplaty byli vyloučeni, protože bylo určeno, že z Moabu vzejde pramatka Davidova rodu, Rut.

Ramban, Raši- Jiný výklad: Moabci jednali zle ze strachu, kdežto Midjanci z čiré nenávisti.

„**al-dvar...al-dvar** - ve věci...“

Ramban- Midjanci spáchali dvojí: naplánovali lest, jež měla Izraelce přivést k modlářství a provedli to

s takovou posedlostí, že tomu dokonce obětovali jednu ze svých princezen.

„**vajehi acharej hamagefa** - bylo to po té pohromě“

Po těchto slovech začíná ve svitku nový řádek, i když je to uprostřed verše (piska beemca pasuk), což je neobvyklé.

Chizkuni- Rozdělení verše má zdůraznit, že úmrtí, k nimž až dosud došlo, byla poslední, jež postihla toto pokolení a od této chvíle všichni, kdo proudou následným sčítáním, vstoupí do země.

Mošav Zekenim- Jiný výklad: Zmínka o pohromě má ukázat, že za ni byli přímo zodpovědní Midjanci. Smysl verše tedy je, že po morové ráně- která způsobila smrt 24:000 Židů, ale jejíž původci, Midjanci, odplatě unikli- B-h přikázal, aby Izrael vykonal pomstu na Midjancích..

Nové sčítání

B-h nařídil Mošemu a Elazarovi provést sčítání lidu, jako to před 39 lety přikázal Mošemu a Aharonovi. Bylo k tomu několik důvodů:

Raši- Jako pastýř počítá stádo po napadení vlky, tak B-h počítá své děti po morové ráně.

Ibn Ezra- Země má být rozdělena podle početnosti jednotlivých kmenů, je nutno zjistit přesné počty.

Abarbanel- Před dobytím země nutno zjistit přesný počet bojeschopných mužů.

„**otam** - k nim“

Raši- Tj. k národu, aby jim řekl o příkazu provést sčítání.

„**hajocim meerec micrajim** - kteří vyšli z...“

Raši- Odkaz na první sčítání (Ex 30:13). Věkový limit je stejný jako prve.

Ibn Ezra- Jiný výklad: Verš se týká těch, kdo budou sčítáni nyní, neboť polovina z nich vyšla z Egypta a byla dosud naživu, protože jim v době návratu zvědů bylo méně než 20 let.

„**bnej reuven**“

Ramban- Předchozí sčítání se provádělo podle kmenové a rodové příslušnosti, podle otcovských domů. Zde to tak není. Je to kvůli změněnému uspořádání tábora, jak bylo ustaveno po onom prvním sčítání ve 2. kpt. Původně lidé vztyčovali svůj stan, kde se jim zlíbilo, bez ohledu na příslušnost ke kmeni či rodu, a ježto měli být uspořádáni do formací podle kmenů a rodů, každý muž se musel identifikovat s kmenem a rodem a podle toho Moše provedl celkové sčítání. Nyní toho nebylo třeba, protože příslušnost ke kmeni a rodu byla zjevná z toho, kde která osoba bydlela. Proto se nyní vyjmenovávají rodiny uvnitř kmenů, což prve nebylo. Zde se to dělá proto, že podíl země, přidělený jednotlivým kmenům, se dále dělil podle rodů.

Kmeny jsou tu uvedeny podle tříkenných formací jako ve 2.kpt., avšak tam byl uveden jako první vůdce formací. Zde je první uveden Reuven, protože je prvorozený.

Ibn Ezra- Pozice Manašeho a Efrajima se obrátila: tam byl dříve uveden kmen Efrajim, ježto byl početnější, nyní se dříve uvádí Manaše, který se mezitím rozrostl více než Efrajim.

„**mišpachat hachanochi** - rod Chanokovců“

Ke všem jménům rodů bylo přidáno písmeno „he“ jako předpona a „jod“ jako přípona, aby se naznačilo, že B-h přezkoumal čistotu národa.

Raši- Midraš Šir haširin Raba 4:12 vysvětluje, proč to je: národy spílaly Izraeli: „Jak mohou Židé určit svůj původ podle kmenů? Jestliže Egypťané měli moc nad jejich těly, měli jistě i moc znásilnit jejich ženy!“ Na to B-h odpověděl tím, že připojil své vlastní jméno (jod-he) k rodovým jménům, aby potvrdil jejich cudnost v Egyptě.

Gur Arje- Písmeno he odkazuje k ženě (iša= alef-šin he), písmeno jod k muži (iš= alef-jod-šin)

„**lezerach**“

Raši- To je rod Zohara (Gn 46:10), změna jména je irelevantní, v obou případech je význam „záře“.

Ve výčtu rodů je oproti předchozímu sčítání několik rozdílů: ze Šimonovců chybí rod Ohada (Ex 6:15), je tu jen 5 z 10 benjaminovských rodů (Gn 46:21), chybí ašerovský rod Ezbona (Gn 46:16), celkem tedy chybí 7 rodů.

Jerušalmi (Sota 1:10) uvádí, že po smrti Aharonově, když se vzdálil oblak B-ží slávy a na Izrael zaútočil jeden z kenaanských králů, mnoho lidí zpanikařilo a uprchlo. Levité je našli a když se pokoušeli násilím je přivést zpět, utkali se s nimi v boji, v němž 7 rodů i levité utrpěli těžké ztráty.

Tanchuma říká, že chybějících 7 rodů zemřelo při morové ráně, ale Raši tvrdí, že oněch 24:000 zemřelých při moru pocházelo pravděpodobně z kmene Šimon, jehož počet klesl z 59:300 (1:23) na pouhých 22.000 (verš 22)

Daat Zekenim- Těchto 7 rodů se nerozrostlo jako ostatní, byly tedy příliš malé, aby byly uvedeny samostatně, včlenily se ke svým bratřím.

„**leozni**“

Podle jedné verze Ozni= rod Ezbona (Gn 46:16)

Šelach odvozuje ze spojení obou jmen morální naučení: jméno Ozni je příbuzné se slovem ozen=ucho a Ecbon se slovem ecba=prst. Moudří (Ketubot 5a) uvádějí, že B-h proto stvořil prsty zúžené do špičky, aby si jimi člověk mohl zacpat uši, když slyší neslušnou či urážlivou řeč.

„**lechecron**“

Chizkuni- Dva z Perecových synů, Checron a Chamul, jsou tu uvedeny jako dva samostatné rody, ale další Percovi potomci jsou přiřazeni k Percovcům..

Proč byli někteří z Jakobových pravníků uvedeni samostatně a jiní začleněni k otcovským rodům?

Rb.Moše HaDaršan- Ti, kteří se narodili nebo byli počati před Jakobovým odchodem do Egypta, jsou započítáni samostatně. Manašeho a Efrajima určil za samostatné Jakob.

Raši- Rozhodovala početnost- pravníci s početným potomstvem jsou vedeni jako samostatné rody.

Ramban- Nejvýznamnější z Jakovových pravníků jsou uvedeni jako hlavy rodů, bez ohledu na početnost nebo na to, kdy se narodili.

„lejašuv“

Raši- V Gn 46:13 je Jašuv označován jako Job, jak se skutečně jmenoval; protože rod se oddal studiu Tóry, dostal čestné jméno Jašuv, od slova jašav- sedět, sídlit, aby se naznačilo, že „sedí“ v domě studia.

Další jména odlišná v Gn a v této kapitole jsou Achiram- původně Echi (Gn 46:21) a Šefufam- původně Mupim (tamtéž).

Celofchadovy dcery jsou tu uvedeny proto, že zdědily otcův podíl země (viz 27:1-11). Jak zmíněno výše, 5 z 10 Benjaminových rodů bylo zničeno, ti, kdo přežili, včlenili se do zbývajících rodů. Tím se naplnilo Rachelino proroctví, když po porodu pojmenovala syna Ben-oni= syn mého zármutku. Její předpověď se naplnila i později po nešťastné válce, která kmen téměř vyhladila a jež byla způsobena incidentem se souložnicí v Gibeji (viz Sd 19-20),.

„vajihju bnej-vela ard venaaman - synové Bely...“

V Gn 46:21 jsou Ard a Naaman uvedeni jako synové Binamina, ne jako synové Bely.

Ramban- Benjaminovi synové Ard a Naaman zemřeli oba bezdětní a Bela, Benjaminův nejstarší syn, se oženil s jejich vdovami, aby splnil micvu jibum- levirátního manželství (Dt 25:5-10) a první synové z těchto manželství byli pak pojmenováni po Belových zemřelých bratrech.

„vešem bat-ašer serach - jméno Ašerovy dcery...“

Raši- Dcera Serach je tu uvedena proto, že byla jedinou žijící Jakovovou pravnučkou.

Targum Jonatan cituje tradici, podle níž Josefovi bratři chtěli připravit Jakova na ohromující zprávu, že Josef žije a požádali Serach, aby mu to sdělila v písni. Jakov pak na to odpověděl, že pokud Josef opravdu žije, ať ona žije navěky. Požehnání se vyplnilo a Serach nikdy nezemřela, po mnoha letech pozemského života byla vyzdvížena do Gan Eden.

Ramban cituje Onkela, který čte jako „a jméno dcery Ašerovy manželky bylo Serach“. Z toho Ramban vyvozuje, proč je tu Serach zmíněna- byla Ašerovou nevlastní dcerou, z prvního manželství jeho ženy, ale ježto ji vychoval Ašer, nazývali ji lidé jeho dcerou. Její matka byla jedinou dědičkou svého otce, takže stejně jako Celofchadovy dcery obdržela i Serach podíl země a protože naše kapitola uvádí jména všech, jimž bude přidělen podíl země, je tu i Serach.

Celkový počet

Celkový součet (v.51) je skoro stejný jako při sčítání krátce po Exodu (Nu 1:46). Nyní je o 1.820 menší, což překvapuje, vzhledem k plodnosti národa v Egyptě. Lze to však pochopit, když si uvědomíme, že v Egyptě B-h rozplodil Izrael zázrakem, jako reakci na egyptské snahy zmenšit

početnost Izraele (Sota 11a). Stabilní počty během pouštního období odrážejí tedy přirozenou plodnost.

Abarbanel- Nepříznivé životní podmínky pouště židovskou populaci snížily a jen díky B-ží slitovnosti neklesl její počet ještě více.

Ibn Ezra- Počet není vyšší, protože zemřeli lidé starší dvaceti let.

Při analýze počtu u jednotlivých kmenů zjistíme, že Šimon ztratil více než polovinu lidí (z 59.300 klesl jeho počet na 22.200). Podle komentátorů bylo příčinou to, že 24.000 příslušníků kmene zemřelo při pohromě, trestající orgie u Peoru, vedené Zimrím. Naopak kmeny Manaše, Benjamin, Ašer a Isachar se rozrostly, protože odolaly svodům. Úbytky kmene Efrajim (20%), Naftali (15%) a Gad (11%) nejsou vysvětleny.

„laele techalek haarec - těm bude rozdělena země“

Raši, Bava Batra 117 a, Rašbam- Tj. těm, kdo jsou uvedeni v tomto sčítání. Ti, jimž bylo v době sčítání 20 let, obdrželi vlastní podíl země, ale ne ti, kteří dosáhli tohoto věku později, byť to bylo před skončením dobytí země.

Raši a Ramban se liší, pokud jde o způsob rozdělení země- zda dostal každý kmen stejný podíl či měl stejný podíl každý jednotlivec, tj. početnější kmeny dostaly větší území.

„ach-begoral - losem“

Raši, Bava Batra 122a- Losování bylo řízeno B-ží vůlí. Do krabice bylo umístěno 12 losů se jmény kmenů a do druhé krabice dalších 12 losů s vymezením 12 podílů země. Kohen gadol Elazar ve svém oděvu i s urim a tumim ohlásil vůdce kmene, ten přistoupil a vytáhl si los svého kmene a podíl.

Výčet levitů

Z levijských rodů jmenovaných ve 3:17-20 jsou nyní vynechány rod Šimiho a Uziela. Dále místo 3 rodů pocházejících z Jichara, jehož syny byli Korach, Nefeg a Zikri (Ex 6:21), jsou zde uvedeni jen Korachovci, což naznačuje, že ostatní nepřežili (viz pozn. k verši 13)

Ramban- I když kmen Levi neobdržel podíl země, je tu uveden proto, že 1/ bylo jim určeno 48 měst (viz 35:1-8), 2/ bylo by nepatřičné, kdyby byli uvedeni všichni Židé, pouze levité- „B-ží voj“ nikoli.

„ukehat holid et-amram - Kehat zplodil...“

Ramban- Zdá se podivné, že předkem rodu Amramovců není Amram, nejvýznamnější syn Kehatův. Je to proto, že Amramovo potomstvo se rozdělilo na kohanim a leviiim, Tóra zde nechce uvádět zvláště rod kohanim, neboť by to bylo neuctivé k Mošemu, jehož potomci neměli status kohanim.

Stojí také za pozornost, že v tomto sčítání je celý rod Jicharův přejmenován na rod Korachovců, k počtům Korachových synů, kteří prokázali svou víru a spravedlivost, když odmítli připojit se ke vzpouře svého otce a zůstali věrní B-hu a Mošemu. Tóra jim vzdala úctu už dříve, když ve v. 11 říká, že nezemřeli při vzpouře. Je to důkaz, že B-h nenechá dobré skutky bez povšimnutí a čím obtížněji je kdo vykonává, tím větší zásluhu získá.

„lo-haja iš- nebyl tu žádný muž“

Ramban- Jehošua a Kaleb nebyli výjimka z pravidla- i když v prvním sčítání byli uvedeni, v době nynějšího sčítání již překročili hranici 60 let.

Stížnost Celofchadových dcer

Raši, Sifre- Pět dcer Celofchada chovalo velkou lásku k Erec jisrael. Tóra to naznačuje tím, že vyjmenovává jejich původ až k Josefovi, jenž také miloval tak zemi, že přiměl své bratry ke slibu, že jeho ostatky přenesou a pohřbí ve svaté půdě (Gn 50:25).

Na uznání jejich spravedlivosti B-h spojuje jejich jména se zákony o dědictví. Je to podobné jako u zákonů pesach šeni- druhé pesachové oběti, kterou přinášel ten, kdo nemohl přinést první (9:6-14); i tam dali podnět k ustavení micvy lidé, kteří toužili micvu vykonat. Zde si ženy stěžují, že jejich rod zůstane bez podílu jen proto, že v něm není žádný muž. Řekly: „B-ží milosrdenství nelze srovnávat s lidským- lidé možná mají větší ohled k mužům, ale milosrdenství Toho, jenž slovem stvořil svět, je stejné k mužům i k ženám.“

„**vehu lo-haja betoch haeda** - nebyl ve skupině“

Tj. otec si nezasloužil ztratit podíl, protože se nepřipojil ke vzpouře, zemřel kvůli hříchu, jehož se dopustil jako jednotlivec a ježto nikdo z lidí není bez hříchu, není spravedlivé, aby ztratil svůj podíl země.

Dědické zákony

„**ken benot celofchad dovrot** - ...mluví oprávněně“

Raši- Sifre spatřuje v těchto slovech nejvyšší uznání dcerám, B-h tím říká, že viděly“ intuici to, co Moše neviděl. „Chvályhodný je ten, s nímž souhlasí B-h.“

„**vehaavarta** - příděl...převěd“

Raši- Není tu užito výrazu „dáte“ jako v následujících verších, kde se mluví o dědictví muže, ale výrazu „převěd“, vzhledem ke specifickým dědictví ženy: pokud by se žena provdala za muže z jiného kmene než svého otcovského a dědili by po ní manžel a synové- tj. příslušníci jiného kmene- mělo by to za následek, že právo k jejímu vlastnictví (půdy) by přešlo z jejího otcovského kmene na jiný kmen. Tento problém je řešen v kpt.36.

„**leechav** - jeho bratrům“

Tóra nikde výslovně neříká, že dědicem je otec, ale Moudří odvozují, že právo otce na dědictví je až v druhé linii, za právem manžela a dětí. Tedy bratr zemřelé v našem verši dědí pouze v případě, že otec již nežije.

„**mimišpachto** - z jeho rodiny“

Raši- Tj. po otcovské linii zemřelého. Dědicem bude nejbližší příbuzný / příbuzní. Ježto všichni Židé jsou potomky praotců, každý- vyjma některých proselytů- má příbuzné, byť velmi vzdálené.

„**lechukat mišpat** - právní výnos“

Tento výraz- výnos- naznačuje, že zákony platí trvale. I když byly vyneseny na popud

Celofchadových dcer, nejde o přechodné řešení, ale trvale platný výnos. Moudří z toho odvozují, že otec nesmí změnit pořadí dědiců, jak je uvádí Tóra. I když během svého života smí člověk něco darovat (v tom případě už to pak není nadále jeho a po jeho smrti se na to nebudou vztahovat dědické zákony), nesmí sestavit poslední vůli tak, aby to odporovalo zákonům Tóry (Rb.Bachja)

B-h ukazuje Mošemu

Raši- Moše, vida že Celofchadovým dcerám byl dán podíl země, domníval se, že snad mu bude dovoleno vstoupit do Erec jisrael, a že B-h změní své rozhodnutí o něm, ale B-h zopakoval, že Moše do země nevstoupí.

Chizkuni- Podrobný popis události v Dt 3:23-29 říká, že Moše se nepřetržitě modlil, aby mu to bylo dovoleno.

„**ele** - vystup“

Ramban- Příkaz neměl být vykonán ihned, B-h říká Mošemu, že v den své smrti má vystoupit na horu a uvidí zemi. Také další verše, kde B-h jmenuje Jehošuu nástupcem Mošeho, začnou platit až na konci Mošeho života.

„**veraita otach** - uvidíš“

Or HaChajim- Předchozí verš říká, že Moše fyzicky uvidí zemi, tento verš slibuje, že bude mít hlubší vidění, jež mu umožní pochopit duchovní podstatu země.

„**gam ata** - i ty“

Raši, Or HaChajim- B-h dává Mošemu příznivé vyhlídky: když Aharon odevzdával svou duši, řekl Mošemu, že kdyby věděl, jak nádherná je smrt „B-žím polibkem“, toužil by, aby přišla co nejdříve. Moše doufal, že i on si takovou smrt zaslouží, až přijde jeho chvíle a B-h mu to nyní slibuje.

Moše žádá o nástupce

Raši- Podle Moudrých Moše choval naději, že tak jako Celofchadovy dcery získaly podíl svého otce, tak i jeho syn získá nástupnictví po něm. Ale jeho hlavní starost byla o národ. Vůdce má právo doufat, že po něm nastoupí jeho potomci, ale ne na úkor společenství, jemuž vůdce slouží.

„**elohej haruchot** - B-h duchů“

Raši- Místo aby Moše oslovil B-ha jako Všemohoucího nebo Moudrého, mluví o B-ží znalosti zákrutů lidské mysli i osobnosti. B-h zná přednosti i slabiny každého jedince, a nejlepší způsob, jak lidi vést, je rozumět potřebám každého. Moše říká, že vůdce by měl ztělesňovat tuto vlastnost a být vstřícný k k jedincům, jimiž je národ tvořen.

Mošeho výčet vhodných vlastností vůdce potvrzuje, jak mu na Izraeli záleží: „vycházet“= vést je v bitvách, jako Moše v bitvách se Sichonem a Ogem či Jehošua s Amalekem, tj. nezůstat v zadní linii a hnát do nebezpečí druhé; „vyvádět a přivádět“= jeho osobní zásluhy mají být tak velké, aby chránily národ před obtížemi a přinášely úspěch.

Sforno- Moše žádá o vůdce, který bude mít státnické i válečnické schopnosti. „Aby shromáždění nebylo jako ovce bez pastýře“- midraš uvádí, že Moše řekl: „Kde

jim dáš pastvu,...když vzroste cizí moc a kde necháš odpočítat svá stáda, když je cizí moc podrobí?“

Targum uvádí, že Moše řekl: „Jak se vyživí a jak budou žít mezi národy, jejichž výnosy tak škodí, jako žár poledního slunce o letním slunovratu?“

„jehošua“

Raši- I když Moše doufal, že by nástupcem mohl být jeho syn, B-h rozhodl, že jím bude Jehošua, který „se nikdy nevzdálil z tvého stanu (Ex 33:11) a zaslouží si odměnu za své úsilí“. Jak říká Šlomo v Př 27:18: „Kdo hlídá fíkovník, bude jíst jeho plody.“

„iš ašer-ruach bo - muž, v němž je duch“

Raši- Tj. duch B-ží, takže ví, jak jednat s každým člověkem podle jeho ducha.

„vesamachta et-jadcha - vlož ruku...“

Raši- Tj. Dej mu pověření mluvit k lidu za svého života, aby až přijde čas jeho vedení, nikdo neřekl „dokud byl Moše naživu, Jehošua nesměl zvednout hlavu“.

Talmud (Snahedrin 13b) přirovnává pověření Jehošui k smíše- pověření k rabínské funkci. Výraz je obrazný- ten, kdo uděluje pověření, nevkládá skutečně ruce na svého žáka, ale předává mu pravomoc, tak jako to udělal Moše s Jehošou.

Rb.Moše Feinstein- požadavek vložení rukou symbolizuje postavení žáka ve všech dobách; znamená, že Jehošua musel sklonit hlavu před svým učitelem. Učíme se z toho, že Jehošua si i poté, co se stal vůdcem, musel uvědomovat, že zůstává podřízen Mošemu a musí se řídit tím, co by v dané situaci udělal Moše, neboť vůdce Izraele je vždy jedním článkem v tradici, jež přechází z jednoho vůdce na druhého od Mošeho a Jehošui.

I když dnešní pověření- předání pravomocí nevyžaduje fyzické sklonění hlavy a vkládání rukou, nutnost řídit se odvěkou tradicí zůstává stále v platnosti.

„vecivita oto - a přikaz mu“

Raši- Řekni mu, že lidé jsou někdy zatvrzelí a obtížně zvladatelní a že musí akceptovat jejich prohřešky.

Ramban- Pouč ho o jeho vůdcovských povinnostech.

„mehodcha - (něco) své vznešenosti“

Raši, Sifre- Tóra říká „něco“, ale ne vše. Naznačuje se, že Moše byl jako slunce a Jehošua jako měsíc, Jehošua byl odrazem Mošeho velikosti, ale nebyl mu roven.

Musaf

Musaf- přídatné oběti, jež se v Chrámu přinášely o šabat, roš chodeš a svátcích. Jak plyne z názvu, přinášely se jako přídatek k tamid- každodenním pravidelným obětem, proto Tóra nejdříve popisuje tyto základní oběti.

Raši- Když Moše prosil B-ha o nástupce, B-h řekl: „Proč dotíráš na Mne kvůli mým dětem, proč nedotíráš na mé děti kvůli Mně- aby se nevzpouzely proti mně a sloužily Mně, a ne modlám?“Nato mu

B-h dal příkazy o obětech. Verš 2 je obecný úvod k výčtu obětí; B-h říká, že krev dávaná na oltář je Jeho obět', části spalované na oltáři jsou „Jeho pokrm“ a vše ostatní je „pro Mé ohně“. „Libá vůně“ je uspokojení, jež B-h má, když „to, co jsem řekl, bylo děláno podle Mé vůle“.

„tamid“

Raši- Každodenní průběžná obět'. Příkaz přinášet tamid byl dán při slavnostním posvěcení svatyně, v Ex 29:38-42, zde se opakuje jako trvale platný příkaz.

„lemincha“

Doplňuje obět' tamid, je to obět' mouky, jež se celá spalovala na oltáři, s úlitbou vína, které se lilo do trubice v horním jihozápadním rohu oltáře.

„haasuja behar sinaj - tak se to dělalo...“

Raši- Tj. tato obět' je stejná jako ta, jež se přinášela v poušti při posvěcení svatyně.

Šabatový musaf

Od tohoto místa až do konce sidry mluví Tóra o obětech musafu; začíná s šabatovým musafem. Také o šabatech a svátcích se jako první obětuje tamid.

„bešabato - o příslušném šabatu“

Raši- Jestliže byl musaf o jednom šabatu vynechán, nesměl se obětovat s musafem dalšího šabatu.

„veniskejhem - a příslušná úlitba“

Ramban- U beránka obětovaného o šabatu Tóra neupřesňuje množství úlitby, ale spoléhá na množství dané v kpt. 15. Ale ježto o roš chodeš a svátcích jsou obětovány také jiné druhy zvířat, uvádí Tóra, jaké úlitby i množství přísluší k těmto obětem.

„useir izim echad lechatat - jeden kozel...za hřích“

Kozel každé musafové oběti se obětuje na smíření za hříchy související s rituálním znečištěním, kdy nečistá osoba vstoupí do Chrámu nebo jí maso obětí (Ševuot 2a-b).

Raši- Je tu uvedeno „lahašem- Hospodinu“, to naznačuje míru hříchu, za který obět' smíruje: musí to být hřích, o němž ví pouze B-h, tj. viník si nebyl před hříchem ani po hříchu vědom toho, že je nečistý.

Kdyby si toho byl v kterémkoli okamžiku vědom, pak o smíření viz mišna v Ševuot.

„jease - bude připraven“

Raši- Mluví se o všech složkách obětí, jež ustavují musaf. Úlitba se nevztahuje na kozla, ježto u obětí za hřích se nepřináší úlitba.

Pesach

„uvachodeš harišon - v prvním měsíci“

Tj. nisanu

Ramban- Zákony pesachové oběti byly dány na jiném místě a zde se neopakují, ani musaf, Tóra je tu zmiňuje jen kvůli úplnosti přehledu.

Šavuot

„uvjom habikurim...mincha chadaša - v den prvotin...“

Raši- Šavuot je zván dnem prvotin kvůli své zvláštní oběti, kdy se přináší první obět' z nové sklizně pšenice (viz Lv 23:16-18). Teprve potom se mohou přinášet oběti mouky z úrody. Tato „nová obět'“ je doplněna sledem zvířecích obětí, vyjmenovaných v Lv- zvířata uvedená zde jako musaf pro šavuot, jsou navíc k nim.

„**bešavuotejchem** - o vašem svátku týdnů“

Název svátku Šavuot je odvozen z toho, že není určen přímo kalendářním datem, ale odpočítáním sedmi týdnů od 2.dne Pesachu- viz Lv 23:15-16

Roš hašana

„**vaasitem** - uděláte“

Daat Zekenim- Oproti předchozím kapitolám, kde je užíváno výrazu „vehikraftem- budete přinášet“, zde je užito jiného slova, naznačuje to jedinečnost Dne smíření. B-h říká: „A jakmile se objevíte před Mým soudem a budete zproštěni viny, můžete se považovat za nově stvořené bytosti.“

„**olat hachodeš** - oběť pozdvihování ...“

Raši- Roš hašana je 1.den měsíce a přinášejí se všechny pravidelné oběti pro roš chodeš.

Jom kipur

„**milvad chatat hakipurim** - kromě smírcí oběti za hřích“

Raši- Tj. oběti za hřích, popsané v Lv 16:5,7-9, jejíž krev se přináší do velesvatyně

Sukot

Oběti Sukot jsou výjimečné ve třech věcech:

1/ zahrnují oběti na ochranu pro pohanské národy,
2/ oběti se mírně liší každý jednotlivý den svátku,
3/ je zvláštní úlitba vody.

„**parim bnej-vakar** - mladí býci“

Raši, Suka 55a- Na ochranu pohanských národů před pohromou bylo během sedmi dní svátku obětováno celkem 70 býků. Počet 70 odpovídá počtu původních národů, jak jsou vyjmenovány v Gn 10.

Midraš říká, že kdyby národy věděly, jak velký užitek jim tyto oběti působí, vyslaly by svá vojska, aby obklopila Jeruzalém a sřezila jej před napadením.

1.den svátku se obětuje 13 býků a každý další den pak o jednoho méně. Je to symbol- těch, kdo se staví proti B-žimu učení, postupem času stále ubývá, až všechny národy přijmou Jeho vládu.

„**kevasim** - beránci“

Raši- Mírný beránek je symbol Izraele, v kontrastu k mocnému býku, který se obětuje za pohanské národy. Během svátku Sukot se obětovalo celkem 98 beránců- aby se odvrátilo 98 kleteb, uvedených v Dt 28. Každý den svátku se obětovalo 14 beránců, na znamení, že přichylnost Izraele k B-hu a Tóře nezávisí na větší či menší síle jeho protivníků; Židé uznávají, že B-h je stále a všude, i když to nevnímáme.

Úlitba vody

„**veniskejhem** - a příslušné úlitby“

Raši, Taanit 2b- Užití plurálu se vztahuje k úlitbě 2 ovci tamid, jedné ráno a jedné odpoledne. Moudří uvádějí, že jinde Tóra užívá singuláru a ve dvou případech jej píše jinak: jednou s nadbytečným mem, podruhé s přidaným jod. Také ve slově kemišpatam (v.33) je přidáno mem. Tato tři přidaná písmena tvoří slovo majim-voda.

Voda se o Sukot lila do trubice na horním jihozápadním rohu oltáře každý den ráno. Obřad „simchat bejt hašoeva- oslava místa čerpání vody“ se prováděl každý večer a byl provázen oslavou dlouho do noci, již vedli nejvýznačnější učenci a cadikim. Talmud říká, že nezažil radost obřadu čerpání vody, nikdy nezažil opravdovou slavnost.

Mnoho zvyků i modliteb Sukot je spojeno s vodou a deštěm, včetně modlitby za déšť a „čtyř druhů“, což jsou rostliny vyžadující hojnou závlahu. Je to proto, že podle Mišny (Roš hašana 1:2): „Na svátek Sukot je svět souzen kvůli vodě“. Sukot také oslavuje konec veškeré sklizně a jeho termín je krátce před dalším setím, je to tedy čas mimořádně vhodný k poděkování B-hu za všechna prokázaná dobrodiní a k prosbám o nové, o déšť.

Šemini Aceret- osmý den shromáždění/ omezení“

Poslední den svátku Sukot, který se (v Erec jisrael) spojuje se Simchat Tora- oslavou skončení ročního cyklu čtení Tóry a začátku nového, je v určitém ohledu samostatný svátek, proto se jeho musaf výrazně liší od musafu sedmi dní Sukot.

Sfát Emet- Sukot je svátek radosti, Moudří chtěli jeho oslavu spojit s oslavou Tóry, aby každý spolu s potěšením z dobrodiní zažíval i radost z největšího ze všech darů.

„**aceret** - shromáždění/ omezení“

Raši čte jako „omezení“, tj. omezení práce či cestování, protože poutníci v Jeruzalémě se mohli rozejít do svých domovů, až po Šemini Aceret.

Onkelos čte jako „shromáždění“, tj. odkaz na to, že poutníci museli být v Jeruzalémě a shromáždit se před B-hem ještě jeden den.

Moudří k tomu říkají: Během svátku Sukot se obětuje 70 býků za pohanské národy.

Raši- Po svátku, kdy poutníci se chystali k návratu domů, řekl B-h Izraeli: „ Udělejte pro Mne malou hostinu, ať se můžu přidat k vaší společnosti.“ Je to, jako když král nařídí služebníkům připravit velkou slavnost a když skončí, požádá své nejbližší přátele, aby přichystali ještě malou hostinu, aby se on, král, mohl připojit k jejich důvěrnému kroužku. Tak i B-h po obětech za pohanské národy zatouží po společnosti svého vlastního lidu.

„**par echad ajil echad** - jeden býk, jeden beran“

Raši- Na rozdíl od velkého počtu obětovaných býků během sedmi dní Sukot, o Šemini Aceret se obětuje jen jeden býk- symbol Izraele, který je jediným B-žím národem.

„**levad minderejchem** - kromě vašich slibů“

Raši- Je vhodné, aby jednotlivci přinášeli o svátcích i své vlastní oběti, ať dobrovolné, nebo na splnění slibu.

Jiný výklad: Svátky, o nichž jsou lidé v Jeruzalémě, jsou nejlepší příležitost ke splnění slibů, které dá člověk během roku, jinak by musel vykonat k tomu účelu zvlášť cestu, a pokud by to odkládal, mohl by porušit micvu (Dt 23:22): „neotálet splnění slibu“.

Abraham Joshua Heschel

Šabat

Část první

Palác času

Kdo se rozhodne vstoupit do svatého dne, musí nejprve zanechat za sebou ruch světských záležitostí, jeho trápení. Musí se oprostít od rušivých nesouladů dne, od nervozity a divokých chťičů, lakoty, od klamů, s nimiž se potkává ve vlastním životě. Musí svým pracovitým rukám nařídít klid a naučit se chápat, že okolní svět existuje a bude žít i bez pomoci člověka. Šest dní v týdnu bojujeme se světem, dobýváme ze země její plody. V sobotu platí naše starost především setbě věčnosti, která hluboce proniká naší duší. Naše ruce patří světu, ale naše duše patří někomu jinému. Šest dní hledáme možnost ovládnout svět - sedmý den se pokoušíme ovládnout sebe sama,

Když Římané poznali Židy a jejich přísné dodržování zákazu veškeré sobotní práce, bylo jejich jedinou reakcí podezření- šabat podle nich dokazoval židovskou lenost. Takový byl názor Juvenalův, Senecův a dalších.

Filón Alexandrijský jako mluvčí řecky mluvících Židů z Alexandrie řekl na obranu šabatu: „Je nám doporučeno, abychom se ten den zřekli veškeré práce, nikoli že to nařizuje zákon. Cílem je chránit člověka před nekonečným, věčným pachtěním a vést ho k sebeobnovení. Tímto promyšleným systémem osvěžení získají lidé novou sílu, aby mohli pokračovat ve své práci. Neboť chvíle oddechu nepomáhá jen obyčejným lidem, ale také atletům, aby nabrali nových sil a tak s větším úsilím mohli potom trpělivě a přesně plnit všechny úkoly, které před nimi leží.“ (Philo: De Specialibus Legibus II,)

Tady je šabat vyložen v duchu Aristotelově a nikoli v duchu Bible. Podle mínění stagiritů (Stagirit - rodiště Aristotela) potřebujeme zotavení, neboť nemůžeme bez přestávky pracovat. Zotavení není tedy cílem, děje se ve prospěch další aktivity, slouží k získávání sil pro novou námahu. (Nik. Ethik X, 6).

V bibli je sice práce prostředkem k zisku, ale šabat jakožto den odpočinku a den, kdy neděláme žádnou práci, nemá význam návratu ztracených sil a vyzbrojení pro další námahu: šabat je dnem pro život. Člověk není tažně zvíře a šabat neslouží k tomu, aby po něm dál pokračoval v práci. Jakožto „poslední ze stvoření, ale první v plánu je šabat cílem stvoření nebe a země,“ (Rabi Šlomo Alkabec ,

Lecha Dodi, a večerní modlitba o šabatu).

Šabat tu není pro dny týdne, naopak všední dny jsou tu pro šabat. (Zohar I,) Není intermezzem, ale vrcholem života.

Sedmý den poznamenávají tři Boží činy: **Přestal konat veškeré své dílo, požehnal a posvětil sedmý den** - (Gn 2,2). K zákazu práce došlo až po požehnání radosti a zdůraznění svatosti. Šabat oslavují nejen ruce člověka, ale i jeho ústa a duše. O šabatu nemluvíme stejným způsobem, jako ve všední dny, nemáme myslet. na obchod a práci.

Práce je skutečnost, přicházející odpočinek je umění. Je to souhra těla, ducha a fantazie. Abychom dosáhli jediného stupně umění, musíme se podřídit šabatovému řádu, musíme se zdržet všedních zvyklostí. Sedmý den je palác, který stavíme z času. Skládá se z plnosti, radosti a hledání pokoje. Připomíná nám pevný řád a přibližuje nás k věčnosti. Je významné, že lesk dne je i ve zdrženlivosti, tak jako tajemství Boha může být vyjádřeno via negationis, v kategoriích negativní teologie, která zdůrazňuje, že nejsme schopni vyjádřit co Bůh je, můžeme jen naznačit, co není. Často si uvědomujeme, jak chatrná by byla naše stavba, kdyby spočívala na rituálech a skutcích, které bývají tak často nevhodné, ba odporné. Což vůbec lze vyjádřit skvostnost a nádheru Věčného jinak, než že se ponoříme do ticha a zůstaneme vzdáleni hluku dění? O tomto oddělení zpívají písně těch, kteří vědí, jak se chovat v paláci královny šabat.

Sotva najdeme slova pro cit tak hluboký: láska k šabatu. (Sabbatliebe) V naší literatuře je najdeme jen zřídka. Ale více než 2000 let o ní zpívají naše písně a kotví v našich myslích. Byly doby, kdy byl do šabatu zamilován celý národ.

Mnohé z duchovní podstaty lásky lze poznat, jen když pochopíme zrod lásky. V rytířském básnictví středověku byla podstata lásky v tom, že měla být vždy absolutní. Myšlení a chování milujícího muselo odpovídat nejrůznějším přáním, tužbám či představám milované bytosti. „Láska byla pro trubadury a jejich dámy pramenem radosti. Její požadavky a potřeby byly jim nejvyšším zákonem života. Láska byla rytířskou službou, byla věrností a poddaností, byla nejčestnější darem člověka. Byla také zdrojem nejodvážnějších skutků, povzbuzením k velkým činům.“ (H.O.Taylor, The Medieval Mind I.). Kultura rytířství stvořila romantické pojetí úcty a lásky, které ve spojení s mýtem a utrpením ovládá do dnešního dne literaturu i ducha

západního člověka. Židovský přínos k ideji lásky je láska k šabat, láska k jednomu dni, k duchu času. Co je tak skvostného na tomto dni? Co tak cenného, že zachvacuje srdce? Jen to, že sedmý den je zlatý důl, kde můžeme nalézt vzácný kov ducha, jímž stavíme palác času; sféra, v níž je člověk doma u Boha, oblast, kde se člověk snaží přiblížit Božímu obrazu.

Jak je vůbec možné nalézt podobu obrazu? Není žádná vlastnost, která by mohla mít něco společného s Božím bytím. Není dost svobody na nejvyšších vrcholcích hor, není dost nádhery v hlubinách mořského ticha. Ale podobu Boží lze nalézt v čase, který odhaluje věčnost.

Umění slavit sedmý den je uměním přenést na plátno času tajemnou velikost vrcholu stvořitelského díla: tak jako On posvětil sedmý den, tak ho máme posvětit i my. Láska k šabat je láskou člověka k tomu, co je společné s Bohem. To, že máme den šabat, jen ukazuje, že Bůh sedmý den posvětil.

Co by byl svět bez šabat? Svět, který zná jen sebe sama, anebo vidí Boha zastřeně jako věc nebo něco, co je odděleno od podstaty světa. Svět bez onoho průhledu, který se z věčnosti otevírá do času.

Přes všechnu idealizaci šabat není nebezpečí, že by se stal pohádkovou idejí; šabat je konkrétní skutečností, zákonným zřízením a sociálním řádem. Duch šabat musí vždy být ve spojení se skutkem, s určitým chováním, s oddělením. Skutečnost a duch jsou jedno, tak jako u živého člověka tělo a duše. Zákon urovná cestu, duše musí následovat ducha.

Tak tvrdili dávní rabíni. Šabat vyžaduje plnou pozornost člověka, který miluje službu a dokonalé odevzdání. Logika této představy jim dala podnět k trvalému rozšiřování řady šabatových zákonů a pravidel. Ale zákon a láska - kázeň a radost- nebyly vždy jedno. Péče rabínů byla uznávána; ale posvětit ducha dne na takovou výši bylo nad síly obyčejného člověka. Staří rabíni stanovili stupeň, jehož mohli dosáhnout jen obzvlášť vyvolení.

Posvěcení dne při striktním dodržování přísných omezení nevedlo však rabíny ke zbožtění zákona- „Šabat byl dán vám, nikoli vy šabat.“(Mechilta k 31,13) Staří rabíni věděli, že extrémní zbožnost splněním požadavků zákona může být nebezpečná. (Gn raba 19,3.) „Podle Tory není nic důležitějšího nad záchranu lidského života.“ **Pokud je jen nepatrná možnost na záchranu života, smíme přestoupit každé nařízení zákona (s výjimkou modloslužby, krvesmilstva a vraždy.)** Je nutné obětovat každý předpis kvůli člověku, nikoli člověka kvůli předpisům. Tóra

říká, že Izraeli je darován život v tomto i v budoucím světě“. (Otzar ha Geonim, Joma 30. 32.)

Přísnost může rozdmýčávat ducha dne, ulehčování by ho udusilo. Nelze přece dělat jemnou filigránskou práci krumpáčem či operovat mozek pluhem. Musíme vždy pamatovat, že šabat není příležitost k lenosti či k ulehčování. Není to den k odpalování ohňostroje či porážení stromů, nýbrž příležitost k ozdravení našeho rozháraného života, čas k užítku, nikoli ke zneužití. Práce bez důstojnosti je příčina bída. Příklady měly zejména tu zásluhu, že zabraňovaly vulgarizaci vznešenosti dne.

Obyvatelé Říma vyžadovali chléb a hry v cirku („Duas tantum res anxius optat, panem et circenses“ (Juvenal Satiren X,80). Ale člověk nežije jen z chleba a her. Kdo ho naučil, aby hledal ducha jakéhosi svatého dne?

Šabat je vzácný dar, který Židé dostali z Boží klenotnice. Celý týden si myslíme, že Duch je příliš vzdálen a upadáme do jakési nepřítomnosti ducha, nanejvýš se modlíme: „Obdař nás aspoň trochu, svým Duchem“. V sobotu stojí Duch před námi a prosí: Přijmete moji plnost...

Avšak z toho, co nabízí Duch, často těží jen naše smysly. Rádi přijímáme ulehčení a osvobození a přehlédneme podnět dne, kam nás vede a co je podstatné. Proto prosíme Prozřetelnost: Dej svým dětem poznat a rozeznat, že Tvůj pokoj přichází od Tebe a nazývá se odpočinkem. Tvé jméno budiž pochváleno.... (odpolední modlitba pro šabat).

Zachovávat šabat znamená oslavovat korunovací dne v duchovním království času. Je vzduchem, který dýcháme, nazveme-li jej rozkoší: „Nazveš šabat rozkoší“ (Tikune Zohar 21, Mantova 1558 k Iz.58,13,) „Kdo snižuje šabatovou rozkoš, jakoby oloupil Šechinu, neboť šabat je (Boží) **jedinou dcerou.**“ „Rozkoš pro duši a radost pro tělo. Protože je tolik věcí, které se nesmějí dělat v sedmý den, můžete si myslet, že jsem vám dal šabat ke trápení. Já jsem vám dal šabat pro radost.“ „Neboť sedmý den není proto, aby ses **trápil a soužil , ale naopak abys jej slavil celým svým srdcem, celou duší a všemi svými smysly.** Svěťte šabat dobrým, jídlem, pěkným oděvem, oblaž svou duši radostí, já ti chci právě tuto radost dát za odměnu.“ (Dt. raba 3,1.- Midraš Tehilim, kap. 90.)

Účelem šabat není, aby byl dnem pokání. Je to den pro duši a pro tělo — přepych a radost jsou jeho integrální součástí. Celý člověk, všechny oblasti jeho bytí mají mít podíl na Božím pozeňání.

Jeden princ upadl do zajetí a byl odkázán žít uprostřed nevzdělaného a hrubého národa. Léta běžela a on se stravoval touhou po svém královském otci, po své vlasti. Jednoho dne dostal

tajnou zprávu, že ho otec vysvobodí a přivede zpět do svého paláce. Prosí ho jen, aby nezapomněl na svůj královský původ. Princova radost byla obrovská, a tak se tajně snažil ten den oslavit. Ale nikdo nemůže oslavovat o samotě! Tak pozval lidi do hostince a objednal bohatá jídla a pití pro všechny. Byla to mohutná slavnost a všichni byli plni radosti. Lidé kvůli pití a princ v předčasné radosti z očekávaného návratu do paláce, (Toledot Jaakov Josef, 1760, str.203) Duše nemůže slavit osamoceně. Proto musí pozvat i tělo, aby mělo spoluúčast na šabatové radosti.

„Šabat je připomínkou obou světů .... tohoto i příštího.. . příklad pro oba světy. Neboť šabat je radost, svatost a pokoj. Radost je částí tohoto světa, a svatost a pokoj částí toho, který přijde." (Proto o šabatu říkáme: „Radujte se nebesa, rozvesel se země." -Žalm 96,11) Nebesa jsou symbolem budoucího světa, světa duší, zatímco země symbolizuje tento svět pozemský a smrtelný /Al Makawa, Menorat ha — Haor ed.Enelow 11. str 182/

Zachovávat sedmý den neznamená jednoduše přísné dodržení Božího zákona.

Zachovávání ustálené praxe znamená oslavit stvoření světa a sedmým dnem jej znovu stvořit, znamená vládu svatosti v čase, „den pokoje, jeden den svobody ", den, „který je pánem a králem všem ostatním dnům". (Šibbole ha- Leqet kap. 126).

Jak rozpoznáme rozdíl mezi šabatem a ostatními dny? Když přijde kterýkoli den týdne - např. středa- , jsou jeho hodiny prázdné, zůstávají bez významu. Hodiny sedmého dne mají význam samy o sobě. Jejich význam a krása nejsou závislé na díle, zisku nebo pokroku, který bychom dni mohli dodat. Ony mají krásu vznešenosti.

„Vznešená krása, koruna vítězství
den pokoje a svatosti,
pokoje v lásce a rozsáhlé srdečnosti.
skutečný a opravdový mír,
pokoj, mír a mírnost
veselí a propůjčené jistoty,
dokonalý pokoj, který ty daruješ“
(sobotní odpolední modlitba)
Zveřejněno s laskavým souhlasem majitelů autorských
práv i překladatele. Redakčně upraveno.

Šabat tento týden začíná v pátek v 20'45, a končí v sobotu v 22'10.

Délka dne je 16 hod 09 min; délka skutečné hodiny činí 81 minut, východ jitřenky 2'03; doporučený čas ranní modlitby (talit a tfilin) v 3'15 hod; východ slunce v 4'50; polovina dne 12'54; čas odpolední modlitby (mincha gedola) ve 13'24, (mincha ktana 17'36, plag mincha 19'18) západ slunce (škia) 20'58; východ hvězd v 21'40 podle Holešova (jihovýchodní Morava); Čechy + 10 minut; podle kalendáře Kaluach

Festival Týden židovské kultury Holešov 29.7. – 4.8 2007

Šavua tov (שבוע טוב) - dobrý týden – vydává Olam - Společnost Judaica Holešov, Osvobození 1133, www.olam.cz Kontaktní osoba Jiří Richter, e-mail olam@olam.cz tel. 573 396 046